

SON DÖNEM TÜRKİYE-AZERBAYCAN İLİŞKİLERİ ÇERÇEVESİNDE YAŞANAN BAYRAK KRİZİ'NİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Kaan GAYTANCIOĞLU

Namık Kemal Üniversitesi Saray Meslek Yüksekokulu
59600 Saray/TEKİRDAĞ
E-posta: kgaytancioglu@nku.edu.tr

Özet

Son dönemde Türkiye'nin dış ilişkilerinde "komşularla sıfır sorun" politikası perspektifinde Ermenistan ile ilişkilerini normalleştirmeye çalışması, Azerbaycan'ın tepkisini çekmiştir. Bu tepki çerçevesinde Bakü, Ermenistan'ın silahlı güçlerinin Azerbaycan'ın işgal edilmiş topraklarından çıkarılmadan, Ankara'nın Erivan ile ilişkileri normalleştirmemesi gerektiğini savunmuş ve bu durumun Azerbaycan'ın ulusal çıkarlarına uymadığını dile getirmiştir. Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin tarihi köklere dayandığını belirten Azeriler, Türkiye'nin Azerbaycan'ın ulusal çıkarlarına ters düşecek bir davranışının, iki ülke arasındaki kardeşlik ilişkilerinin "ruhuna gölge düşüreceğini" bildirmiştir.

Tepkilerin yoğunlaştığı bu dönemde, Türkiye ile Ermenistan arasında Bursa'da oynanan ulusal maçta Azerbaycan bayrağı açılmasının yasaklanmasına karşılık olarak, Bakü'deki Türk Şehitliği'nde Türkiye bayrakları kaldırılmış ve bayrak direkleri sökülüştür. Bu durum iki dost ülke arasında kısa süreli de olsa gerginlik yaşanmasına neden olmuştur.

Bu çalışmada Türkiye-Azerbaycan ilişkilerinin tarihsel arka planı ışığında son dönem ilişkilerine değinilecek olup bu çerçevede yaşanan Bayrak Krizi değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye-Azerbaycan İlişkileri, Sıfır Sorun Politikası, Bayrak Krizi

Alan Tanımı: Uluslararası İlişkiler-Türk Dış Politikası

EVALUATION OF FLAG CRISIS FRAMEWORK OF RECENT TURKISH- AZERBAIJAN RELATIONS

Abstract

Turkey's foreign relations in recent times "zero problem with neighbors" policy perspective, the normalization of relations with Armenia work, drew the reaction of Azerbaijan.

Baku within the framework of this reaction, Armenia's armed forces being removed from the occupied territories of Azerbaijan, Ankara's relations with Yerevan have argued for a normal and this has been expressed not in compliance with the national interests of Azerbaijan.

Azerbaijan relations with Turkey based on the historical roots of the Azerbaijani people stating that Turkey would act contrary to the national interests of Azerbaijan, the fraternal relations between the two countries "would cast a shadow on his soul" was reported.

Concentration of responses in this period, played in Bursa between Turkey and Armenia, Azerbaijan, the national flag in the opening match of the prohibition of money as a cemetery in Baku in Turkey in the Turkish flag and the flag poles had been dismantled and removed.

In this case, between the two friendly countries, albeit short term has led to tensions.

Turkey-Azerbaijan relations in this paper the historical background of the relationship will be revisited in light of recent experience and the flag of this crisis will be considered in context.

Key Words: *Turkey-Azerbaijan Relations, Zero Problem With Neighbors Policy, Flag Crisis*

JEL Classification: F59

1. GİRİŞ

Mart 1921’de Sovyetler Birliği ile Büyük Millet Meclisi Hükümeti arasında Dostluk ve Kardeşlik Antlaşmasının imzalanmasından, Türkiye’nin Azerbaycan’ın bağımsızlığını tanımına kadar geçen sürede Ankara ile Bakü arasındaki ilişkilerin dikkate alınmayacak kadar etkisiz olduğu söylenebilir.

Bu etkisizliğe neden olan Sovyetler Birliği’nin 1989’dan itibaren dağılma sürecine girmesiyle birlikte 15 devlet bağımsızlıklarını ilan etmeye başlamışlardır. Bu ülkelerden Azerbaycan 30 Ağustos 1991’de bağımsızlığını duyurmuş fakat Türkiye, Ankara-Moskova arasındaki ilişkileri esas aldığını öne sürerek bu bağımsızlık ilanını hemen tanıma yoluna gitmemiştir. Ancak kamuoyundan gelen yoğun baskılar nedeniyle Türkiye, Azerbaycan’ın bağımsız bir ülke olduğunu 9 Kasım 1991’de kabul etmiştir. Arkasından diğer 14 devletin tümünü de 16 Aralık 1991’de tanımıştır.

Bu ülkeleri tanımının ve bazı ülkeler ile kan bağı olmasının doğal bir sonucu olarak Türkiye, 1991’in sonu itibariyle artık Türkî Cumhuriyetlerin bulunduğu coğrafyada önemli bir aktör olarak ön plana çıkmaya başlamıştır. Bölgede İran yanlısı İslami rejimlerin kurulmasından çekinen Batı bu dönemde Türkiye’yi açıktan desteklemiş¹ ve Rusya Federasyonu aynı nedenle Türkiye’nin bölgedeki varlığına tarihte ilk kez gözlerini kapatmış, yeni bağımsızlıklarını kazanan Türk-Müslüman devletler de ilk günlerde bağımsızlıklarını sağlamlaştırabilmek, dünyayla bağlantı kurabilmek ve dönüşümlerini gerçekleştirebilmek için Türkiye’ye yönelmişlerdir (Aydın,2006:4).

Türkiye’de ise “Dünyada başka Türklerin de yaşadığının farkına varılması ile birlikte ülke kamuoyunda ve resmi çevrelerde büyük bir heyecan duyulmaya başlanmıştır” (Oran,2003:379). Duyulan heyecana dönemin Cumhurbaşkanı Turgut Özal ile Başbakanı Süleyman Demirel’in beraberlik söylemleri² ve Türkî Cumhuriyetleri ardı ardına ziyaretleri eklenmiştir. Bu ziyaretlerde, 1993’e kadarki dönemde 140’dan fazla ikili anlaşma imzalanması Nazarbayev’in “21.Yüzyıl, Türk Yüzyılı olacak” beklentisini boşa çıkarmayacağı umudunu arttırmıştır (Oran,2003:380).

¹ İran etkisinin yayılma olasılığından korkan ABD Dışişleri Bakanı James Baker, 1992’nin başında, Orta Asya devletlerine, laiklik, liberal demokrasi ve piyasa ekonomisini içeren “Türk Modeli”ni benimsemeleri çağrısında bulunmuştur. Winrow, Gareth. “Orta Asya ve Trans-Kafkasya Politikası”, içinde: *Türkiye’nin Yeni Dünyası: Türk Dış Politikasının Değişen Dinamikleri*, (Der: Alan Makovsky, Sabri Sayar), İstanbul: Alfa Yayınları, 2002, s.158.

² Şubat 1992’de dönemin Başbakanı Süleyman Demirel, “Adriyatik’ten Çin Seddi’ ne büyük Türk Dünyasının doğmakta olduğunu” bildirdi. Demirel, arkasından, Mayıs 1992’de Orta Asya’ya gerçekleştirdiği ziyaret sırasında bağımsız Türk devletlerinin bir birlik oluşturmasından bahsederek “Adriyatik’ten Çin Seddi’ne büyük Türk Dünyasının doğmakta olduğunu” açıklamış ve bir çeşit Türkî Devletler Topluluğu’nun oluşmasını önermiştir. Yine dönemin Cumhurbaşkanı Turgut Özal gelecek yüzyılın “Türklerin asrı” olacağını söylemiştir.

İlişkilerdeki beklenti ve heyecan çok kısa bir zamanda beraberinde hayal kırıklıkları getirmiştir. Türkiye'nin Türk Cumhuriyetlerin aradığı desteğe, bölgede arzuladığı rolü oynayacak ekonomik güce ve siyasi tecrübeye sahip olmadığını göstermesi bu ülkeleri tekrar Moskova'ya yaklaştırmıştır.

İkili ilişkilerin beklentilerin dışında gerçekleştiği ülkelerden biri de Azerbaycan olmuştur. 1991'de bağımsızlık sonrası ikili ilişkilerde ivme kazanılmasına rağmen ilişkiler 1994'te Haydar Aliyev'in iktidara gelmesinden 2002 yılına kadar istikrarsızlığını korumuştur. 3 Kasım 2002 yılında iktidara gelen Adalet ve Kalkınma Partisi'nin dış politikadaki ağırlığı Ortadoğu coğrafyasına kaydırması ile birlikte Azerbaycan ile ilişkiler hiçbir zaman arzu edilen seviyeye gelememiştir. 2009 yılında ise iki ülke arasında kısa süreli krizler yaşanmıştır. Bu krizlerden biri Türkiye'nin dış ilişkilerinde "Komşularla Sıfır Sorun Politikası" perspektifinde Ermenistan ile ilişkilerini normalleştirmeye çalışmasından kaynaklanmıştır. Türk dış politikasındaki bu davranış, Azerbaycan'ın tepkisini çekmiştir. Bu tepki çerçevesinde Bakü, Ermenistan'ın silahlı güçlerinin Azerbaycan'ın işgal edilmiş topraklarından çıkarılmadan, Ankara'nın Erivan ile ilişkileri normalleştirmemesi gerektiğini savunmuş ve bu durumun Azerbaycan'ın ulusal çıkarlarına uymadığını dile getirmiştir. Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin tarihi köklere dayandığını belirten Azeriler, Türkiye'nin Azerbaycan'ın ulusal çıkarlarına ters düşecek bir davranışının, iki ülke arasındaki kardeşlik ilişkilerinin "ruhuna gölge düşüreceğini" bildirmiştir.

Tepkilerin yoğunlaştığı bu dönemde, Türkiye ile Ermenistan arasında Bursa'da oynanan ulusal maçta Azerbaycan bayrağı açılmasının yasaklanmasına karşılık olarak, Bakü'deki Türk Şehitliği'nde Türkiye bayrakları kaldırılmış ve bayrak direkleri sökülmüştür. Bu durum iki dost ülke arasında kısa süreli de olsa gerginlik yaşanmasına neden olmuştur.

Bu çalışmada Türkiye-Azerbaycan ilişkilerinin tarihsel arka planı ışığında son dönem ilişkilerine değinilmiş ve bu çerçevede yaşanan Bayrak Krizi değerlendirilmiştir.

2. SON DÖNEM TÜRKİYE-ERMENİSTAN İLİŞKİLERİNİN KISA DEĞERLENDİRMESİ

İki ülke ilişkilerinde 1991'den günümüze inişli-çıkışlı anlar yaşanmış olsa da özellikle 25 Haziran 2005'te dönemin Türkiye Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in de katıldığı bir törenle açılan Bakü-Tiflis-Ceyhan Boru Hattı (BTC)³ ile daha istikrarlı bir dönem içine girildiği söylenebilir. Enerji'de yapılacak işbirliği duygusaldan ziyade kurumsal bir yapıyı beraberinde getirdiğinden, yıllardır dile getirilen söylemler artık somut projelere dönüşmeye başlamıştır.

Somut projeler, iki ülke arasındaki ekonomik, siyasal ve kültürel yakınlaşmayı arttırırken, Dağlık Karabağ sorununda Türkiye, Azerbaycan'ın uluslararası kamuoyuna sorunlarını anlatabilmesi adına önemli katkılarda bulunmuştur. Tabi ki bu sorunda Rusya'nın da aktörlerden biri olması nedeniyle çözüm halen sağlanmış değildir. Türkiye bu sorun çerçevesinde Ermenistan'ın anılan bölgeyi işgal etmesine müteakip, bu ülkeye Nisan 1993'te sınır kapısını, 1994'te hava sahasını kapatmıştır.

Ermenistan ile sınır kapısının açılması ve ilişkilerin "normalleştirilmesi", 3 Kasım 2002 itibarıyla iktidara gelen Adalet ve Kalkınma Partisi'nin dış politikada uyguladığı ve teorisyenliğini şimdiki

³ BTC'nin resmen işletmeye açılması 25 Mayıs 2005 tarihinde gerçekleşmiştir. BTC ile ayrıntılı bilgi için bkz: Cenk Pala ve Hasan Kanbolat, "Bakü-Tiflis-Ceyhan: 21.Yüzyılın İpek Yolu", Stratejik Analiz Dergisi, 2005, Cilt:6, Sayı:62, s.18-25.

Dışişleri Bakanı Prof. Dr. Ahmet Davutoğlu'nun üstlendiği "Komşularla Sıfır Sorun Politikası" çerçevesinde gündeme gelmiştir.⁴ Bu politika bağlamında ilk adım 6 Eylül 2008 tarihinde Erivan'da oynanan Ermenistan-Türkiye milli maçına Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün Ermenistan Cumhurbaşkanı Serj Sarkisyan'ın davetine "evet" demesiyle atılmıştır. O dönemde "futbol diplomasisi" diye adlandırılan bu davranışla birlikte iki ülke arasındaki ilişkileri normalleştirme çabalarına girilmiştir. Özellikle sivil toplum kuruluşlarının, basın ve çeşitli bilim adamlarının önerileri Türk dış politikasındaki karar alıcıları Ermenistan ile diyalog kurmaya itmiştir. Zaten "Komşularla Sıfır Sorun Politikası" ile örtüşen bu dış politika davranışı Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanı Hillary Clinton'un da bir anda "ana davası" olmuştur.

Tüm bu gelişmelere koşut olarak Türkiye ile Ermenistan arasında 10 Ekim 2009 tarihinde İsviçre'nin Zürih kentinde daha önce 30 Ağustos 2009'da parafe edilen iki protokol Ermenistan Dışişleri Bakanı Edvard Nalbandyan, Türkiye Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu ve ABD Dışişleri Bakanı Hillary Clinton'un katılımıyla imzalanmıştır. Protokole Azerbaycan çok sert eleştirilerde bulunmuştur. Eleştirilerin odağında "Dağlık Karabağ Sorunu çözülmeden, Türkiye sınır kapılarını Ermenistan'a açmamalı" bulunmaktadır.

Türkiye ile Ermenistan ilişkileri normalleşme sürecine girerken Azerbaycan'ın bu sürece yukarıda değinilen eleştirisi, iki ülke arasında kısa süreli de olsa gergin ve kırgın günlerin geçirilmesine neden olmuştur. Bu gerginlik günlerinde yaşanan olaylardan birini de Bayrak Krizi oluşturmuştur.

3. BAYRAK KRİZİ

Ermenistan ile protokollerin imzalanması izleyen haftaya yani 14 Ekim 2010 tarihine iki ülke arasındaki Dünya Kupası Eleme grubu rövanş karşılaşması denk gelmiştir. İlk maça Abdullah Gül'ün Serj Sarkisyan tarafından davet edildiğini ve Gül'ün de bu davete icabet ettiğinden yukarıda bahsedilmişti. Bu sefer Bursa'da oynanacak maç için aynı teklif Gül tarafından Sarkisyan'a götürülmüş ve "olur" yanıtı alınmıştır. Bu durumun iki ülke ilişkileri arasındaki normalleşme sürecine katkı yapacağı düşüncesi her iki ülke kamuoyunda ve uluslararası basında dile getirilmiştir. Fakat maçtan önce gelen duyumlara göre Ermenistan Cumhurbaşkanı'nın ve Milli Takımının Türk seyirciler tarafından protesto edileceği ve statta Azerbaycan bayrakları açılacağı haberinin alınması üzerine Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) stada Azerbaycan bayrağının sokulmasını yasaklayan bir karar almıştır (Zaman,14 Ekim 2009). FIFA Genel Sekreteri Jerome Valcke'nin, Futbol Federasyonu Genel Sekreteri Ahmet Güvener'e gönderdiği not bu kararın Türkiye tarafından uygulanmasında etkili olmuştur. Jerome Valcke, Ahmet Güvener'e, "Çok acil" başlığıyla gönderdiği bir notta, Atatürk Stadı'na Azerbaycan bayraklarının alınmamasını isterken, aksi durumda maçı iptal etmekten başka seçeneğin bulunmadığını bildirmiştir (Güven,15 Ekim 2009).

FIFA'nın isteği ve Valiliğin kararı üzerine maç günü stada Azerbaycan bayrakları sokulmamış, stada Azeri bayrağı ile girmek isteyenlerin ellerinden bayraklar toplatılmıştır. Tam bu toplama esnasında Emniyet mensuplarından biri medyaya Azeri bayrağını çöpe atarken yansımış ve bu olay Azerbaycan'dan büyük bir kızgınlıkla takip edilmiştir.

⁴ Ahmet Davutoğlu'nun dış politika hakkındaki görüşleri için bkz: Ahmet Davutoğlu, Stratejik Derinlik, İstanbul, Küre Yayınları, 30.Baskı.

Stada Azeri bayraklarının sokulmaması Azerbaycan'dan ve Türkiye'den çeşitli eleştiriler almıştır. Dönemin CHP Genel Başkanı Deniz Baykal, Hükümete yüklenmiş ve Azerbaycan'ın yanında yer alan bir mesaj vermiştir (Zaman,20 Ekim 2009):

“14 Ekim’de Bursa’da Ermenistan Türkiye futbol maçı oynandı. Sınır krizi yetmiyormuş gibi bir de bayrak krizi yaşandı. Valilik doğrudan harekete geçti, biz bizzat valiye baskılar yaptık. Ama bir defa bu iş çıkmış oldu ve Azerbaycan bayrakları toplatıldı. Daha dün PKK bayraklarıyla sınırda binlerce insan, güvenlik güçlerinin gözlerine baka baka, o bayraklarla gösteriler yapıyorlar. Bunların hepsini içinize sindiriyorsunuz, ama kardeş Azerbaycan’ın bayrağını Bursa’da bir maçta bulundurmasını yasaklama gereği duyuyorsunuz. Gücünüz sizin PKK’ya yetmiyor da Azerbaycan’a mı yetiyor?”

Azerbaycan’da ise milletvekilleri, Samed Seyidov liderliğinde bir basın açıklaması yaparak, “En üzücü olay bayrağımıza karşı gösterilen hüürmetsizlik oldu” diyerek yaşanan sürece tepkilerini sunmuşlardır (http://www.ayna.az/2009-10-17/siyaset/996-Ankara-konfrans-bayraq 17 Ekim 2009).

Bu konuda Türkiye’den Azerbaycan’a bir destek de olayların yaşandığı Bursa’dan, bir sendika örgütünden gelmiştir. Olayların yatışmasını müteakip Bursa’yı ziyaret eden Azerbaycan Milletvekili Genire Paşayeva, bu sendikal örgütün Azerbaycan bayrağının stada alınması için kamuoyu oluşturduğunu belirterek, gösterilen duyarlılığın kendilerini mutlu ettiğini ifade etmiştir. Paşayeva, “*Sendikanın Karabağ işgalini anlatan afiş ve broşürlerinin ne kadar faydalı olduğunu gördük. Bu tür mücadeleler ülkemizde büyük bir ilgiyle izlenmektedir. Türkiye-Ermenistan maçındaki duruşundan dolayı da mutlu olduk*” diyerek memnuiyetini dile getirmiştir (Zaman,13 Aralık 2009).

Azerbaycan Hükümeti, önce Ermenistan ile protokollerin imzalanması ve ardından Bursa’da yaşanan olayların karşılığında duygusal bir tepki vererek Azerbaycan’ı 1918 yılında Bolşevik-Ermeni çetelerinden kurtaran Kafkas İslam Ordusu şehitlerinin anısına Bakü’deki Türk şehitliğine dikilen Türk bayrağının indirilmesi için karar almıştır. Türk Bayrağının indirilmesini Azerbaycan’da yeni çıkan Bayrak Yasası’na dayandırmıştır⁵. Bu davranışla birlikte kısa süreli de olsa ilişkilerin seyri kırınglıktan gerginliğe doğru tırmanmaya başlamıştır.

Azerbaycan’ın Türk bayraklarını indirmesine Türkiye kayıtsız kalmamış ve biraz sitemkâr da olsa durumun düzeltilmesini talep eden demeçler vermişlerdir. Bunlardan biri Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu’ndan gelmiştir. Ermenistan’la imzalanan protokoller ve bayrak krizi nedeniyle ilişkilerin gerildiği bir dönemde Bakü’ye ziyarette bulunan Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu,

⁵ Azerbaycan Cumhurbaşkanlığı yetkililerinden Ali Hasanov, yaşanan krizle ilgili olarak Yeni Bayrak Yasası gereği Türkiye dâhil hiçbir devlete ait bayrağın “izin verilen yerler” dışında asılamayacağını vurgulamıştır. Hasanov, “Büyükelçilik, konsolosluk, uluslararası örgüt ofisleri ve yasayla öngörülen diğer bir takım durumlar dışında yabancı bayraklar asılamayacak” şeklinde konuşmuştur (http://www.ntvmsnbc.com/id/25012596/ 21 Ekim 2009). Buna karşılık Azerbaycan’ın bayrak yasasını gerekçe göstererek Türk bayraklarını indirtmesine gönderme yapan Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, “Bizim için Türkiye bayrağı neyse, Azerbaycan bayrağı da odur. Bizde de bayrak hakkında yasa var. Ama Azerbaycan bu yasadan istisnadır. Biz Azerbaycan bayrağını yabancı ülke bayrağı gibi değerlendirmiyoruz. Benim hemşerim bu topraklarda şehit olmuş, burada yatıyor. Gerekliyorsa bugün de 72 milyon Anadolu halkı, Azerbaycan’da ölmeye hazır. Bunu böyle bilin” şeklinde konuşmuştur (Cansever,23 Ekim 2009).

Türk bayraklarının indirilmesi konusunda sitemde bulunmuş ve “işgal altındaki Azerbaycan topraklarını öz toprağımız sayarız. Gerekiyorsa 72 milyon Anadolu halkı, bugün Azerbaycan’da ölmeye hazırdır. Bunu böyle bilin” diyerek Türkiye’nin Azerbaycan’a olan sevgisini de dile getirmiştir (Cansever,23 Ekim 2009). Davutoğlu, Bursa’da Azeri bayrağına yönelik girişimlerin ise kışkırtma olduğunu savunmuştur.⁶

Ziyaret sırasında Davutoğlu ile Azerbaycan Dışişleri Bakanı Elmar Memmedyarov, bayrakların indirildiği Türk Şehitliği’ne de gitmişlerdir. Bursa’da Azerbaycan bayrağına saygısızlık yapanların cezalandırılması gerektiğini dile getiren Memmedyarov, “Bir millet iki devlet sözünde bir değişme yok. Burada yine tekrarlamak istiyorum, Türkiye ve Azerbaycan arasındaki dostluk, sevgi ve kardeşlik ilişkileri olduğu gibi kalacak” diye konuşmuştur. Davutoğlu da bayrak kriziyle ilgili anlaşmazlıkların ve problemlerin dostane ve kardeşçe yaklaşımlarla çözüme kavuşturulacağına olan inancını yinelemiştir.

Krizle ilgili olarak Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkan Yardımcısı Abdülkadir Aksu, “İki ülke arasındaki dayanışma ruhunu ifsat etmeye çalışanların çabaları sonuç vermeyecek. İki ülke arasındaki ilişki aynı şekilde sürdürülecektir” diyerek Davutoğlu ile aynı görüşleri paylaştığı görülmüştür (Zaman,25 Ekim 2009).

Azerbaycan kamuoyunda da çok kısa bir zamanda, gerginlik yerini sağduyuya ve birlik beraberliğe bırakmıştır. Dünya Azerbaycanlılar Kongresi Yönetim Kurulu Üyesi Asif Kurban, “iki devlet tek millet” olan Türkiye ile Azerbaycan’ın ilişkilerini kimsenin bozamayacağını belirterek “Türkiye ile Azerbaycan kardeşdir, oyuna gelmeyelim” demiştir.

Bu arada Türkiye’den beklenmedik tepki alan Azerbaycan’ın İstanbul Başkonsolosu Sayyad Salahlı ise iki ülke arasında gerginliğe yol açan Türk Şehitliği Anıtı’ndaki bayrak krizini, ilişkileri bozmak isteyenlerin çıkardığını ifade etmiştir. Salahlı, anıttan sadece Türkiye değil, Azerbaycan bayrağının da tamir amacıyla indirildiğini iddia etmiştir (Karasu,26 Ekim 2009).

Sinan Oğan da Türkiye ile Azerbaycan arasındaki “Tek millet, iki devlet” sloganının bazı ülkeleri rahatsız etmiş olabileceğini söyleyerek, Bursa’da Türkiye ile Ermenistan millî futbol takımları arasında oynanan maçta Azerbaycan bayraklarının, üzerinde “WC bay bayan” yazılı kutuya atılmasının provokasyon olduğunu belirtmiştir.

İki ülke arasındaki kanaat önderlerinin yatıştırıcı konuşmaları ve birlik-beraberlik söylemleri, bayrak krizindeki gerginliği çabuk aşılmasına neden olmuş ve 27 Ekim 2009’da Bakü’de Türk Şehitliği’ndeki on Türk Bayrak direği tekrar yerine dikilmiştir (Zaman,27 Ekim 2009).

⁶ Bursa’daki milli maç sırasında Azeri bayraklarının toplatılması ve bazı bayrakların çöp kutusuna konulmasına ilişkin Bakü’den yükselen rahatsızlıklara da değinen Bakan Davutoğlu, “Bayrakla ilgili kararı FIFA açıkladı. Stadyumun muhtelif yerlerinde, hatta cumhurbaşkanlarının oturduğu şeref tribününün 50 metre yakınında çok sayıda Azerbaycan bayrağı vardı. Azerbaycan bayrağına yapılan saygısızlığa asla tahammül edemem. Çöp kutusunun üstünde WC sözleri yazılmış. Bazı şahıslar o çöp kutusunun üzerine sözü yazıp, oraya bayrağı yerleştirmiş. Bu, provokasyondur. Araştırma neticesinde bunun kışkırtma olduğunu tespit ettik” demiştir. Davutoğlu, Türkiye’de yüzlerce caddeye Haydar Aliyev adının verildiğini, yanında Azerbaycan bayraklarının dalgalandığı, onlarca Aliyev büstünün bulunduğunu ve bunun sonsuza dek böyle süreceğini vurgulamıştır (Cansever, 23 Ekim 2009).

Bunun üzerine açıklama yapan Türkiye Büyük Millet Meclisi Dışişleri Komisyonu Başkanı Murat Mercan, “Türk bayraklarının Bakü’deki Türk Şehitliği’nde yeniden dalgalanmasından çok mutluyuz” demiştir. Dışişleri Bakanlığı da, yaşanan krizin Bakanlık Sözcüsü Burak Özügergin’in şu cümlesiyle sona erdiği açıklamıştır:

“Azerbaycan ile yaşananlar bir parantezdi, bu sabah itibariyle kapandı”.
(<http://www.cnnturk.com/2009/dunya/10/27/azerbaycan.ile.bayrak.krizi.sona.erdii/549485.0/index.html>, 28 Ekim 2009).

4. SONUÇ

Bayrakların yeniden yerine asılması, bir kez daha Türkiye ile Azerbaycan’ın birbirinden vazgeçemeyen iki devlet olduklarını ve iki ülke arasında önemli bir bağ olduğunu göstermiştir. Gerekli zaman iki ülkenin kanaat önderleri gerginlikleri dindirip yumuşatmayı bilerek bu krizin aşılmasında önemli rol oynamışlardır.

Kısa sürede yaşananlar Türkiye ile Azerbaycan’ın bölgede küçük çaplı gerginliklerden tırmanacak daha sıkıntılı günleri yaşamayacağını kanıtı olarak ileri sürülebilir. Bu savdan hareketle iki ülke arasında zaten devam ettirilmekte olan ekonomik ve enerji işbirliğinin sürdürülebilirliği, orta ve uzun vadede ilişkileri daha sağlam bir temele oturtabilir. Çünkü son olaylar iki ülkenin birbirlerini “maddi” zeminde değil “yürekten” sevdiğinin ispatı olarak savunulabilir. Bu yüzden birbirini gerçekten yürekten seven ülkelerin kuracakları ekonomik, siyasal, kültürel ve askeri işbirliklerinin daha kalıcı olacağı düşünülebilir.

Bu çerçevede Türkiye’nin Azerbaycan ile ilişkilerini zedelemeyen “Komşularıyla Sıfır Sorun Politikası” uygulaması elzemdir.

KAYNAKLAR

Güven, Erhan. “*Sahada Türkiye, Dışarıda Dostluk Kazandı*”, Zaman, 15 Ekim 2009.

Pala, Cenk ve Kanbolat, Hasan. “*Bakü-Tiflis-Ceyhan: 21.Yüzyılın İpek Yolu*”, Stratejik Analiz Dergisi, Cilt:6, Sayı:62, 2005.

Davutoğlu, Ahmet: Stratejik Derinlik. İstanbul: Küre Yayınları, 2009.

Aydın, Mustafa. “*Türkiye’nin Orta Asya Politikaları*”, içinde: *Beş Deniz Havzasında Türkiye*, (Der: Mustafa Aydın, Çağrı Erhan), Ankara: Siyasal Kitabevi, 2006.

Oran, Baskın: Türk Dış Politikası. İstanbul: İletişim Yayınları, Cilt II, 2003.

Winrow, Gareth. “*Orta Asya ve Trans-Kafkasya Politikası*”, içinde: *Türkiye’nin Yeni Dünyası: Türk Dış Politikasının Değişen Dinamikleri*, (Der: Alan Makovsky, Sabri Sayar), İstanbul: Alfa Yayınları, 2002.

Cansever, Enes. “*Bir Millet İki Devlet Sözünde Değişiklik Yok*”, Zaman, 23 Ekim 2009.

Karasu, Ali Rıza. “*İki Kardeş Ülke Arasında Kirli Tezgâh Kuranlar Amacına Ulaşamayacak*”, Zaman, 26 Ekim 2009.

Zaman, 14 Ekim 2009.

<http://www.ayna.az/2009-10-17/siyaset/996-Ankara-konfrans-bayraq> 17 Ekim 2009.

Zaman, 20 Ekim 2009.

<http://www.ntvmsnbc.com/id/25012596/> 21 Ekim 2009.

Zaman, 25 Ekim 2009.

Zaman, 27 Ekim 2009.

Zaman, 13 Aralık 2009.

<http://www.cnnturk.com/2009/dunya/10/27/azerbaycan.ile.bayrak.krizi.sona.erd/549485.0/index.html>, 28 Ekim 2009.